

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

Нам уллуһун хаһыата

135 сыл атынны у куугурттар минитэ

2003 с.

Атырдыах ыйын

26

күнэ

оптуорунньук

№ 103

(9265)

МОДУТТАР ОТТООХУН БЫЛААННЫН ТОЛОРДУЛАР

«Модут» ГУП оттоохунга 1200т былааннаабын толордо. Билигин Мэнгэ-Хангалас, Горнай улуустарыгар оту атыылааһынга договордары түһэрсиигэ үлэли сылдьаллар. Быйыл от үүнүүтэ мөлтөх буолан атын нэһиликтэр оттооботох сирдэрин туһанаар санаалаахтар. Оттоохунга 18 тракторынан 3 механизированнай звено үлэлиир. Резервнэй фондаа аанаан СР Правительства шпaгатынан уонна уматыгынан хааччыйбыт.

Бэйэ информ.

АБЫЙАХ ТЫЛ МИННИГЭС

Атырдыах ыйын 20 күнүгэр «Нам уллуһа» муниципальнай тэриллии дьаһалтатын баһылыга Д.П. Корякин уонна республикатаабы телевидение уонна радио техническэй киинин генеральной директора А.И. Борисов улуска телевидениены сайыннарыыга сүбэ-көрсүһүүлэрэ буолла. Телевышка дьэтин көрүү кэнниттэн сийилии кэпсэттилэр. Александр Борисов этэринэн кэлэр сыл бэс ыйын 1 күнүгэр диэри Көбөкөннө, Хатырыкка, Арбынга, Түбэ, Үөдэйгэ, Намна Саха сирин программатын көрдөрөр телепередатчиктар туруохтаахтар. Билигин туругунан Нам селотугар 1 квт-таах передатчик туоруорунан улус

ус үгүс нэһиликтэрэ Хатырыктан Үөдэйгэ тийэр Саха сирин телепрограмматын көрөр кыахтанылар. Телевизионнай ретранслятор 1966 с. тутуллубут дьэиэ авариянай туруктаабын уонна «Нам» телерадиокиинаныгы ирдэбилгэ эппиэттиир дьэилээх буолуохтаабын дьэ тутуутун боппуруоһун сүбэлэстилэр. Д.П. Корякин дьэ тутуутун үбүлээһинин икки өттүгүн көмөлүөххэ дьэ эттигигэр А.И. Борисов өйүүрүн биллэрдэ.

XX X

Атырдыах ыйын 20 күнүгэр Нам уллуһугар спортсмен-экстремалист Андрей Кузьмин Өлүөнэ өрүһү 2 Хомуस्ताахан Сага Арыыга диэри 5 км ыраабы

50 мүнүүтэнэн харбаан туораата. Кинини ууга харбааһынга Саха сирин аар-саарга аатырдыбыт экстремалист-спортсмен Семен Алексеев арыаллаата. Хоһуун санаалаах Андрей Кузьмин Сунтаар уллуһун Күндээйи бөһүөлгэр физкультура учууталынан үлэлиир. Кини билигин сайдылаах үйэбэ уол оҕо иитиллэр усуллубуйата улаханнык уларыбыт кэмигэр, өбүгэлэр эт-хаан өттүнэн буһархатар, эрчиллэр үгэстэрин үйэтитэр соолу ыйар сыаллаах былаан оҕостубут.

А. ЗАМЯТИН,
«Нам» ТРК режиссера

СПОРТСААЛА ТУТУЛЛАР

Былаан быйыгынан быйылгы дьылга Модукка спортсаала тутулан үлэр киириэхтэх. Билигин матырыйаал суох буолан үлэ атахтаммыт. Түбө нэһилиэгиттэн кэлбит Григорьев Т.Т. (хаартыскаа) салайааччылаах биригээдэ спортсаала иттигэр систематын оҕорбут. Тит Титович «2000 үтүө дьыалалар» объектары тутууга үлэлээбитэ хаһыс да сылыгар барбыт.

Д.Осипов

Дьэ кэргэн экономика а

ИННИКИГЭ ЭРЭЛЛЭЭХТЭР

Бөтүнгэ Надежда Ивановна Петрова баһылыктаах «Дайыһа» бааһынай хаһаайыстыбатыгар кэргэнэ П.К. Слепцовтуун, уола ттарынаан бөһиэн быйыл төрдүс сылларын сүөһү иттигинэн уонна оҕуруот үүнэриитинэн дьарыктаналлар. Кинилэр хаһаайыстыбаларыгар 9 ынахтаахтар, уопсайа 18 сүөһүлээхтэр. Кэлин сылларга үүтү туттаран үп-харчы киллэринэллэр. Быйыл 20 гектардаах хоһууларга 60 тонна оту бөлөмнөөстүлэр. Онон эргэ да буоллар биер МТЗ-82 маркалаах трактордара, пресподборщиктара үлэлэрин чэпчэттилэр. Оттоохунга республикатаабы фондаа 25 тоннаны атылыгыр былааннаахтар. Быйылгы сезонга трактордарыгар 3 тонна уматыгы атыыластылар. Кинилэр 6 гектарга хортуппуйу, 1,5 гектарга хашпыстаны, эмиз итиччэ иэнгэ моркуобу, гектар анарыгар сүбүкүлэни олортолар уонна ыстылар. Бэйэлэрэ барылыларын 1 гектартан ортотунан 70 центнер хортуппуйу, 150 цг хашпыстаны ылар былааннаахтар. Быйыл кыһын 15 тонна хортуппуйу бэйэлэрин хранилищеларыгар кыстаттылар. Сайын устатыгар хортуппуйдарыгар уонна хашпысталарыгар сөп буолар ууну куттардылар. Ол эрэри хортуппуй үүнүүтэ урукку сылларга тийибэт.

— Ааспыт сылларга иэспитин-күүспүтүн, нолуокпун төлөөн үлэбиттэн буюсаалаах барыны кыһын ыһбатахпыт. Быйылгытан саҕалаан атаһыгыгар турдарбыт дьэи саанаалаахпыт, — диир Петр Кустурович.

«Дайыһа» бааһынай хаһаайыстыбатын үлэиттэрэ үүттэрин «Эрэл» ТХПК-гар туттаран, сиртэн ылбыт оҕуруоттарын аһын туһага таһааран, кэлэр өтүгөр өссө үрдүк ситиһиллэнэргэ суоттаналлар. Ол да иһин кинилэр санааларын түһэрбэттэр.

В. СЫРОМЯТНИКОВ

Хаартыскаа:

6-с кылаас үөрэнчигэ Рома Матвеев (инники), Намнаабы 1 №-дээх орто политехническэй оскуола 9-с кылааһын үөрэнчигэ Саха, Граф Бирэргинэви профессиональнай лицей курсана Иван Слепцовтар.

быйыл Дьокуускай-даабы медицинскэй институт «Лечебное дело» факультетын бүтэриб. Төрдө-ууна Көбөкөн сириттэн силис тардар. Сага үлэит маннык кэпсээннээх буолла:

— Үлэбин атырдыах ыйын 4 күнүттэн саҕалаабытым. Коллектив наһаа истинник көрүстэ, үгүс үлэит билэбин, сүрүн практикаларбын, ол иһигэр интернатурабын манна бараттаабытым. Онон үлэлииргэ чэпчэки курдук.

— Манна бэйэм баҕабынан кэлиин дуу, анаатылар дуу?

— Бэйэм улуспар кэлиэхпин баҕарар этим. Кылаабынай быраас Макаров В.В кытта кэпсэпитим. Дуогабар түһэрситим. Распределениега улахан ыарахаттары көрсүбэтүм, дойдубар барабын дьэи биллэр «уллуһун патриоткатаабын дуу» дьэи, дьэи көнүллээбиттэрэ. Инникитин үлэлииргэ баҕа баһаам, былаан элбэх. Ааспыт нэдиэлэбэ ыччат отдела «телефон доверия» олортоо, подросток оҕорго консультация дьэи. Хомойуох иһин биер да оҕо телефоннааба. Инникитин эдэр ийэлэр, кыргыттар кыбыстыбаккабыт мунаарар боппуроскутун кэлэн ыйыталаһаргыт, сүбэлэттэрэргит буоллар, бэйэбитигэр үчүгэй буолуо этэ. Билигин ааммыт өрүү эһиэхэ аһаҕас, — дьэи ынҕыра хаалла эдэр үлэит Туйаара Николаевна.

Түмүкпэр эдэр үлэиттэргэ үтүө түгөннэри, эрчимнээх эдэр сааска таһаарылаах үлэни баҕарабын.

Лена УВАРОВСКАЯ

Хаартыскаа: гинеколог-быраас Т.Н. Дьяконова
Автор түһэриитэ.

ЭДЭР СҮРЭХ ЭРЧИМИНЭН

Урукку дьылларга холооттоххо, эдэр специалистар кэлиилэрэ биллэ эбилибит үөрдэр. Өссө үөрүүлээбэ дьэи - бу кэлбит үлэиттэр баһылар үгүстэрэ олохтоох ыччаттар буолаллар. Онон кинилэр төрөөбүт улустарыгар олохсуйан үһүнүк үлэлиэхтэрэ дьэи эрэл баар.

Дьаһалта дьэи кэргэнгэ киинин директорун солбуйааччы Макарова Надежда Семеновна маннык кэпсиир:

— Билигин туругунан улуска барыта 30 эдэр специалист үлэли кэллэ. Сэттэ киһи улустаабы доруобуйа харыстабылын управлениетыгар ананна. Олортон олохтоох поликлиникаабы медицинскэй институту бүтэрибт Дмитриева Е.В (окулист), Кривошапкина Л.А (интерхирург) 1 сыл интернатураны бараллар.

«Илгэ» ПО-ға үрдүк уонна орто үөрэби бүтэрибт товароведтар Гуляева М.П., Гуляева А.Г. үлэлэрин саҕалаан эрэллэр. Улустаабы суут тэрилтэтигэр юрист үөрэхтээх Жиркова С. Л. кэллэ.

Үөрэх управлениетыгар 55 эдэр специалист кэлэрэ былааннамыта. 17 эдэр специалист

дуогабар түһэрситтэн 6 киһи кэлбит. Уопсайа 19 эдэр учуутал, иитээчи улус оскуолаарыгар ананан барыталаатылар. Холобур, Үөдэй, Бөтүнгэ, Түбэ, Маймаҕа, Искра, 1, 2 №-дээх Нам орто оскуолаарыгар. Өссө бу этиллибит таһынан үгүс учуутал тийибэт.

Надежда Семеновна сонун үлэстибитигэр махталбын тийэрэн баран, сага үлэиттэри көрсө олохтоох поликлиникаабы тизэйдим.

Улус поликлиникатын сэбиэдиссэйигэр Жиркова Анна Саввичнаа киирэн эдэр үлэиттэр кэлиилэрин ыйыттым:

— Элбэх үлэит стационарга кэлэр. Билиэхэ окулист, гинеколог кэлиилэр. Ол үрдүнэн үлэиттэрибт тийибэттэр. Холобура, икки, үс быраас миэстэтэ аһаҕас тураллар. Дьэинэн эдэр үлэиттэр манна куораттан чугас дьэинэр тахсан үлэлиэхтэрин баҕараллар, ол ынан баран, дьэи-уот боппуруоһа кыайтарбат. Бальиһа администрациятыгар дьэинэн хааччыыга үп көрүлүбэт буолан турар.

Салгыы эдэр сага бырааһы кытта көрүстүм. Дьяконова Туйаара Николаевна-гинеколог,

Кизн туттар дьоммут — биир дойдулаахтарбыт

«Аҕам бэйэтинэн көрсүбүт курдук»

Атырдыах ыйын 9-10 күннэригэр ытыллыбыт Москва куорат күннэригэр уһулуччулаах политической, государственной деятель М.К. Аммосов ачыгы кыһа Лена Максимовна Аммосова аратын дойдутугар сырытта. Кинини ыалдьыттыыр кэмигэр М.К. Аммосов аатынан Саха Республикатын государственной историин музейн директора М.Р. Петухов арыаллаата. Михаил Романович бүгүн бу көрсүһүү туһунан санаатын үлэстэр.

— Лена Максимовна аратын төрөөбүт дойдутугар — Нам улууһугар — кэлэн кэккэ көрсүһүлгөргө сылдьан, элбэх үлэни ыытан барбыт сурахтааҕа...

— Биһиги Лена Максимовна Аммосова Москва куорат Дьокуускай куоракка ытыллар күннэригэр кэлэрин үөрэ, долгуйа истибиһпит. Кини аҕата, саха чулуу уола, биллиилээх политической, государственной деятель М.К. Аммосов төрөөбүт буоругар үктэниэбиттэн Москва аһаҥнаа диэри музей аатыгын мин арыаллаан илдьэ сырыттым.

Көрсүһүүлэри үрдүк таһымнаахтык тэрийиңи, транспортун хааччылыыга улууспут Ил Түмэнгэ депутата Н.И. Румянцев дьаһайыгынан үлэспит кини көмөлөһөөччүтэ Петров Василий Николаевичка Лена Максимовна ис сүрээбиттэн махтаһын биллэрдэ.

Саха сиригэр Москва куорат күннэрин официальной мероприятияларыгар, республика Президентин приемугар сылдьан баран нөҥүө күнүгэр дойдутугар Намга, Хатырык нэһилиэгэр айаннаатыбыт. Ити күн Россия биллиилээх композитора Е. Крылатов Нам улууһугар тахсар делегациятын кытта табыстыбыт.

Нам сиригэр улуус баһылыга Д.П. Корякин, дьаһалта үлэһиттэрэ көрсүбүтүгэр Лена Максимовна долгуйа үөрдэ, астынан махтанна. Нам селотугар М.К. Аммосов болуоссатыгар сылдьан аратын пааматынньыгар сибэкки дьөрбөтүн уурда. Хатырык нэһилиэгэр кириигэ турар пааматынньыкка тохтообут. Лена Максимовна олус долгуйда, үөрдэ:

— Аҕам бэйэтинэн бу миинг көрсүбүт курдук, — диэтэ. Сибэкки уурда. — Пааматынньык турар миэстэгэ олус табыстаах эбит, арай хайысхатын, саха сиэрин-туомун тутуһан, арыый собуруулуу-арҕаа хайыһынарар буоллар, — диэн баҕа санаатын эттэ. Аратын аатын сүгэр сана статуһу ылбыт музейга музей үлэһиттэрэ, вете-

раннара, нэһилиэк ветераннара, оҕолор иһирэх көрсүһүүлэртэн долгуйда. Музейи төрүттээбит аймаҕар М.А. Охлопкова мемориальной дуоска туруоруллубутугар М.К. Аммосов дьэ кэргэнин аатыгын махтанна уонна сибэкки уурда. Музей саҕа экспонатын — республика автономиятын чиеһигэр туруоруллубут бэлиэ кириэһи кэрэхсээтэ, сөбүлээтэ, турар балаһыанньатыгар сүбэ биэрдэ. Музейга эбии экспонаттары, матырыйааллары бэлэмнээн туттарга баһаарыммытын эттэ. Музей сыала-соруга кэнээбитин бэлиэтээн турар элбэх үлэни, тэрээһини илээн-саҕалаан диэн музей үлэһиттэригэр сүбэ-ама биэрдэ. Биһиги музейбит Дьокуускайга баар М.К. Аммосов мемориальной музейин, СГУ-га тэриллэхтээх музейи кытта биир ситимнээхтик үлэлиригэр баҕа санаатын эттэ, биһирээтэ.

Биир күнүн Лена Максимовна аймактарын кытта көрсүһүүгэ анаата. Ити күн кинини улууспут баһылыга Д.П. Корякин, Хатырык нэһилиэтин баһылыга Н.В. Слепцов арыаллаатылар. Аратын төрөөбүт-үөскээбит сиригэр, аймактарын унуохтарыгар, сайылыктарын онугар сырыттыбыт. Уруккуттан билсэр, истинник дөрдөһөр Хатырык нэһилиэтин урукку баһылыга Собакин Е.Н. көрсөн ирээ-хоро кэпсэтиллэр. Аратын дойдутугар кэлэн сыннаанар баҕа санаатын ситиспиттэн дуоһунан, астынан Дьокуускайга айаннаан иһэн улуус баһылыгын приемугар сырытта. Өрдөөбүттэн билсэр, истинник санаһар дьонун, улуус ветераннарын советын председателэ М.В. Петрованы, улуус мунньаҕын председателэ Н.Н. Баишевы, улуус дьаһалтатын үлэһиттарин кытта кэпсэтэн санаа атастаһа, үлэлэригэр ситиһиллэри баҕарда.

— М.К. Аммосов аатын үйэттиһиэ туох үлэ ытыллына?

— Сэрэдэ күн кизэ «Нам» түмсүү, улуус ытык сүбэтин чилиэннэрин Г.Н. Попову, Е.П. Пестрякову, Ил Түмэн депутата Н.И. Румянцев көмөлөһөөччүтэ

В.Н. Петрову, «Далбар хотун» сурунаал редактора А.Е. Шапошникованы, И.И. Тарбаховы о.а. кытта көрүстэ. Көрсүһүүгэ сүннүнэн Саха Государственной университетигар М.К. Аммосов пааматынньыгын туруоруу туһунан боппурос дүүллэһилиннэ. Лена Максимовна ханнык хайысхаларынан чопчу үлэ ытыллыахтааҕын баһарда. Улуус олохтоохторугар, республика салалтатыгар М.К. Аммосов уонна кини соратниктарын кэстыллары үрдүктүк тутан үлэлиллэригэр-хамсылларыгар ситиһиллэри баҕарда, барҕа махтап тылларын эттэ. Улууспут депутаттарын аатыгын В.Н. Петров өйдөбүннүк сувенир туттарда.

Аратын төрөөбүт дойдутугар күүлэйдээн, санаата дуоһунан, былааннамыт көрсүһүүлэри ыытан, үлэтин толорон, элбэх сүбэни-аманы биэрэн, көрсүһүүлэри ыытан, национальной архивка үлэһэн баран атырдыах ыйын 15 күнүгэр Москваҕа кэттэ.

Лена Максимовна Аммосова бу кэлигэ эрдэттэн биллибитэ эрэри көрсүһүүлэри, сынналангы тэрийии музей салалтатын эрэ соруга буолбут курдук. Саха норуота кизн туттар, государственноснытын төртүтээбит, биһиги улууспутунан Советской Союз үрдүкү салалтатыгар үүнэн тахсыбыт М.К. Аммосов төрөппүт эт-хаан оҕолоруттан соҕотох Лена Максимовна хаалла. Кинини биһиги уһулуччу болгомтоҕо ылан бөҕө сибээһи салгыты тутуһан илдьэ сылдьар ытык иэспит.

— Музей үлэтигэр туох сана сүрээһин килриэхтээҕий?

— Музей саҕа статуһу билиһынын 2002 с. муус устар 27 күнүгэр республика Президентэ В.А. Штыров уурааҕынан ылбыта. Мин сэтини ортогутар аһаҥна үлэбин саҕалаабытым. Онон бу 2003 с. музей структуратын бюджетэ олус кыра буолан элбэх ыстатыйаларынан үбүлэһин биирдиилээн культура министрствота онорор. Музей штатыгар 7 үлэһит хамнаһа көрүллэн турар. Билигин 18 үлэһит баар. Ити эбии техникческэй персонал. Музей объект быһытынан туспа иттиллэр системалаах. Ону ЖКХ-тан арааран бэйэбит көрүнэбит. Хатырык нэһилиэтин дьаһалтата музей административнай өттүттэн көстө. Оттукка, электроэнергия төлөспөккө иэс, ыстараап бөҕөтүгэр тэбэн баран саатар баралларыгар хомунан туттарбакка таһыстылар.

Кэлэр 2004 с. бюджетке эби-илэри киллэрэн сүннүнэн би-гэргэтилиннэ. Онон утумнаах үлэ, сана экспозиция, оборудовани о.а. буларга-таларга эрэл баар. Музей сайдыгын 2004-2006 сс. концепцията көрүллэ сылдьар.

Кэпсэттэ В. РЫКУНОВА

Тубулуур - сыһынара!

Оҕолор Сайынны Сынналаннара

Улуустаагы үөрэх управлениетын иһитиннэриитинэн (нач. В.Н. Дьяконова), «2003 с. оҕолор дьарыктаах буолууларын, чэбдигирдиллэрин уонна сыннааланнарын хааччылыы туһунан» 2003 с. кулун тутар 27 күнүнээҕи Правительствотун уурааҕын толорон «Нам улууһа» муниципальнай тэрил-лии дьаһалтатын коллегията ыгытлан ведомстволар икки ардыларынааҕы комиссия тэриллибитэ (предс. М. Д. Кокарева). Ыам ыйыттан саҕалаан оҕо сыннаалангы тэрийэр бары үөрэх тэрилтэлэрин салайааччылары кыттыгылаах семинардар, сүбэ-мунньахтар, ЦГСЭН, баһаарынайдары, ИДьУО, дьарыктаах буолуу киинин, социальнай харалта, дьэ кэргэн уонна оҕо саас управлениеларын кытта сайынны үлэни уонна сыннаалангы тэ-рийии боппуростарыгар консультациялар ыгытыллыбыттар. Сайынны сыннаалангы былаан-барыла ончуллан, 105 холбоһук, 167 сезон тэрийэн сайын устата 3159 оҕону (66%) хабан дьарыктыыр былааннамыт, онно 4501,8 тыһ. солк. үп көрүллүөхтээҕэ.

Билигин туругунан Правительствотун уурааҕыгар сөп түбөһүннэрэн улуус үрдүнэн үбүлээһин былаана 2 мөл. 249,1 тыһ. солк. тэннээр:

- СР Үлэҕэ уонна социальнай сайдыыга министрствотун нөҥүө - 240 тыһ. солк. (федеральной бюджеттэн);

- СР Үөрөҕүн министрствотыгын (республика бюджеттэн) - 560 тыһ. солк.;

- СР иһинэн РФ ГССФ (соцстрах фондатыгын) - 932 тыһ. солк.;

- федеральной бюджеттэн дьарыктаах буолуу киинин нөҥүө быстах кэмнээх үлэһэн хааччылыыга - 517900 солк.

Улуус бюджеттэн ЛТО-2003 үбүлээһинигэр эбии 700 тыһ. солк. ба-риллэрин туһунан дьаһал тахсыбыт. Дьокуускай-Москва-Дьокуускай маршрутунан 65 оҕо айанныырыгар 1 мөл. 40 тыһ. солк. былааннамыт (төрөспүттэри кытта айанныылар, төрөспүттэрин проезднойдара туһа-нылар).

Оҕолор сайынны сыннааланнарын тэрийиҕэ ведомстволар икки ар-дыларынааҕы комиссия 3 мунньагы ыһытты, сайын устата нэһиликтэри-нэн КДН көһө сылдьан мунньахтаабыт. Комиссиялар уустук иитиһилээх 123 оҕону уонна ПДН учуотугар турар 48 оҕону сыннааланнарын көмигэр дьарыктыыр былааннаах үлэни ыһта.

Атырдыах ыйын 18 күнүнээҕи туругунан улууспутугар барыта 87 оро-площадкалар, үөрэтэр-производственной биригээдэлэр, экспедициялар үлэлиллэрэ. Бэс ыйын 20 күнүттөн от ыйын 14 күнүгэр диэри Хамаатта саха-француз ассоциированной оскуолатын «Лингва» лааҕырын базаты-гар тэриллибит сыннаалан кииһигэр республика араас улуустарыгын 50 оҕо сыннаанна. От ыйын 23 күнүттэн атырдыах ыйын 15 күнүгэр диэри «Лингва» базатыгар 2-с сезонга «Альянс» лааҕыр үлэһэн эмиэ 50 оҕо хабыллыбыта. Уопсайа сайынны сыннаалангынан 2841 оҕо (65,7%) хабы-лынна, ол иһигэр чэбдигирдэр лааҕырдарга 740 оҕо, күнүһүн сылдьан 1029 оҕо, санаторийдарга 125 оҕо, ЛТО-ға 320 оҕо сыннаанна, сайынны көмгө 517 оҕо үлэһэн хааччылына, ону таһынан 108 оҕо - республика таһыгар 72, республика иһинэн 34, пансионатка 2 оҕо - сыннаанналар.

Оҕолор сайынны сыннааланнарын үбүлээһинин дааннайдары:

- СР Үөрөҕүн министрствотыгын 450 тыһ. солк. кэллэ; РФ Госсоцст-рах фондатыгын - 2 мөл. 14 тыһ. солк., ол иһигэр аһылыка 1 мөл. 2 тыһ. 900 солк. кэриҥ; социальнай харалтаттан - 240 тыһ. солк.; олохтоох бюджеттэн - 550 тыһ. солк.; төрөспүттэр уонна спонсордар көмөлөрө - 710 тыһ. солк. тэннээтэ. Барыта: 3 мөл. 964 тыһ. солк.

Л. НОВГОРОВО

ГРЕЦИЯ - АЙЫЛАР ДОЙДУЛАРА

«Хотугу сулус» оҕо телерадио-академията бу сыл ыам ыйын бүтүүтүгэр республика бары мун-нукта ыһтан оҕолору күннээх Гре-цияҕа муста. Онтон Греция бэйэлэ-рин айылыларынан, Олимпийскай ооньууларынан уонна оливка арыгытынан биллэр. «Хотугу сулус» академия корреспондентынан бый-ылгы дьылтан үлэлибин. Биһиги улууспуттан Грецияҕа икки оҕо ынырыллыбыта: мин уонна I Хо-мустаах орто оскуолатын үөрэнэ-эччигэ Ира Илларионова. Акаде-мия үс үөрэтэр туурдаах-Россия-нан, тас дойдularынан уонна Саха сиринэн. Мин бу дойдуга сыннаана эрэ буолбакка, журналистика онкууларын, ымпыктарын-чым-пыктарын билэ, үөрэтэ барбыһыттан үөрүүм үксүүр. Биһиги туур-бут «Предолимпийскай Греция» диэн аатыгар. Саха сирин юнкор-дарын делегацията эһиһил буолар Олимпийскай ооньуулар туһунан матырыйаал хомуйда. Олимпийскай ооньуулар фирменнай таҕастара-саптар, биллээттэр о.а. атыһыла-на охсубуттар. Аан дойдуга араас уһуктарыгын дьон-сэргэ бу дык-ти кестүүнү көрөөрү Грецияҕа то-воорунар. Биһигини кытары «Са-ха» НККИК 12 үлэһит, Анаабыртан ансаамбыл барса сырыттылар. Би-һиги «Лазурный Стелла-Марис» диэн курортнай кинигэ олоһу-пут. Онно салайааччыларбыт биһи-эхэ анаан маастар-кылаастары ыһыттылар, интервью ыларга о.а. уһуйбуттара. Икки нэдиэлэ устата үөрэх кэниһиттэн Эгейскай муорага сөтүөлүүрүт, Акрополь-га, Микеныга, Эпидаврга, Дионис

театрыгар о.а. историческай миэ-стэлэргэ, Греция араас куоратта-рыгар Афиньга, Солоникига, По-роска сырыттыбыт, элбэҕи билли-бит-көрдүбүт. Биһиги грек ому-култууратын, үгэстэрин, «Сирта-ки» диэн үгкүүтүн үөрэттибит. Гректэр араас үһүйээннэргэ уонна мифтэргэ олус итэҕэйлэр. Ол кур-дук бэйэлэрин дьоллообунан ааһыналлар, тоҕо диэтэр бу ыраи сирин гректэргэ таһара бэлэхтэ-бит. «Стелла-Марис» курортнай кинигэ Россия араас мунукта-рыттан оҕолор мустубуттар. Лаа-ғыр бары оҕолоругар күннээтэ араас тэрээһиннэр ыһтыллылар. Ол курдук оҕолорго анаан ыһтыллы-быт Олимпийскай ооньууларга саха оҕолоро үгүс өттүгэр кыайы-ылааһынан таһыстылар. Бу лаа-ғырга киһи дьыала та суох сылды-ыбат: ким мээчик тэбэр, ким ому-ктылын үөрэтэ таарыйа ыһыыр, ким күлүмнэс күн уотугар сөтүөлүүр.

Чыпчылыһыах икки ардыгар икки нэдиэлэ элэс-элэс тынан ааһа оуста. Грецияҕа сылдыһыбын ха-һан да умнуом суоҕа, тоҕо диэтэр бэйэбэр олус элбөх сағанна, интэри-эһинэйи арыйдым. Сүҥкүн улахан махтаһып иһэбэр, убайдарбар, Нам улуустаагы гимназиятыгар, улуус-таагы үөрэх управлениетыгар ти-эрэбин. Гректии махтаһып «Фа-ристано» диэн тыһынан тиэрэбин.

Аня СИДОРОВА, Нам улуустаагы гимназия-тын 11 «б» кылааһын үөрэнэчи-тиэ, «Хотугу сулус» академия корреспондента

ПАМЯТКА О ПОРЯДКЕ РЕАЛИЗАЦИИ ПРАВА ГРАЖДАН (ЗАСТРАХОВАННЫХ ЛИЦ) НА ВЫБОР ИНВЕСТИЦИОННОГО ПОРТФЕЛЯ (УПРАВЛЯЮЩЕЙ КОМПАНИИ)

Главная задача инвестирования пенсионных накоплений - это сбережение денег на пенсионные накопления застрахованных лиц (будущих пенсионеров) и их прирост за счет доходов от инвестирования в управляющие компании.

Основные законы:
- Федеральный закон от 15 декабря 2001 г. №167-ФЗ «Об обязательном пенсионном страховании в Российской Федерации».

- Федеральный закон от 24 июля 2002 г. №111-ФЗ «Об инвестировании средств для финансирования накопительной части трудовой пенсии в РФ».

К сведению:
Выплата пенсии (по возрасту или инвалидности) будет состоять из:
- Вазовой части.
- Страховой части.
- Накопительной части.

Накопительная часть пенсии формируется из страховых взносов работодателей, перечисляемых:

- за мужчин 1953 г. рождения и моложе,
- за женщин 1957 г. рождения и моложе.

Субъекты отношений по формированию и инвестированию средств пенсионных накоплений:

- Пенсионный фонд РФ.
- Специализированный депозитарий - контролирует соблюдение управляющими компаниями, с которыми ПФР заключил договоры доверительного управления средствами пенсионных накоплений (управляющие компании) согласно Федерального закона, иных нормативных правовых актов и договоров.

- Управляющие компании.
- Застрахованные лица - это граждане.

- Страхователи - это юридические (организации) и физические лица (предприниматели) - производящие уплату страховых взносов за застрахованных лиц.

Пенсионные накопления - это:

- Суммы страховых взносов в пенсионный фонд и еще не переданные в доверительное управление управляющей компании.

- Средства, переданные в доверительное управление управляющим компаниям.

Управляющая компания - организация, имеющая лицензию на осуществление деятельности по управлению организациями, вовлеченными в процесс инвестирования средств пенсионных накоплений.

Государственная управляющая компания - утверждена Постановлением Правительства РФ №34 от 22.01.03 г. - Банк внешнеэкономической деятельности СССР (Внешэкономбанк).

Если застрахованное лицо не воспользуется правом инвестиционного портфеля, средства пенсионных накоплений, формируемые в его пользу, передаются Пенсионным фондом РФ в доверительное управление государственной управляющей компании - Внешэкономбанку.

Другие управляющие компании на стадии отбора.

Отбор управляющих компаний осуществляется на конкурсной основе Министерством финансов РФ - уполномоченным федеральным органом исполнительной власти по регулированию, контролю и надзору в сфере формирования и инвестирования пенсионных накоплений. Список управляющих компаний будет опубликован в средствах массовой информации (Постановление Правительства РФ от 2 апреля 2003 г. №190).

Инвестиционный портфель - это:

Совокупность денежных средств и ценных бумаг, находящихся в доверительном управлении всех управляющих компаний.

Застрахованное лицо (гражданин) может воспользоваться правом выбора инвестиционного портфеля (управляющей компании) не чаще одного раза в год путем подачи заявления не позднее 15 октября 2003 г.

Первоначальный этап информирования застрахованных лиц - доставка ПИСЕМ - ИЗВЕЩЕНИЙ с сентября по октябрь текущего года.

В заказные письма-извещения Пенсионного фонда России вложены:

- обращение ПФР к застрахованному лицу;

- извещение застрахованного лица о состоянии специальной части индивидуального лицевого счета;

- форма заявления о выборе инвестиционного портфеля (управляющей компании);

- инструкция по заполнению заявления застрахованного лица о выборе инвестиционного портфеля (управляющей компании).

ЗАЯВЛЕНИЕ о выборе управляющей компании (инвестиционного портфеля) подается в срок до 15 октября (Постановление Правительства РФ от 23 июня 2003 г. №346):

- лично в территориальный орган Пенсионного фонда России по месту жительства. Проверка подлинности подписи производится на

основании предъявленного паспорта и страхового свидетельства обязательного пенсионного страхования;

- через трансфер - агентские центры, (это могут быть предприятия, организации, банки, отделения почтовой связи, администрации местного самоуправления на местах) с которыми у территориального органа Пенсионного фонда России в улусах и городах РС (Я) заключено соглашение о взаимном удостоверении подписей застрахованных лиц;

- почтой, в территориальный орган Пенсионного фонда России, установление личности и проверка подлинности подписи застрахованного лица, заверенная нотариусом (пункт 3 статьи 185 Гражданского кодекса РФ).

ПРАВА застрахованного лица:
- Не позднее 1 апреля каждого года получить от Пенсионного фонда РФ выписку о состоянии специальной части индивидуального лицевого счета и результатах инвестирования в истекшем году, а также бланк заявления о выборе инвестиционного портфеля (управляющей компании), с инструкцией по его заполнению.

- До 15 октября текущего года подать заявление в Пенсионный фонд РФ о выборе инвестиционного портфеля (управляющей компании).

При подаче застрахованным лицом заявления о выборе инвестиционного портфеля с нарушением срока (позже 15 октября), данное заявление оставляется без рассмотрения.

- С 1 января 2004 г. отказаться от формирования накопительной части трудовой пенсии через Пенсионный фонд РФ и выбрать негосударственный пенсионный фонд.

ПОРЯДОК рассмотрения Пенсионным фондом РФ заявления застрахованного лица о выборе инвестиционного портфеля:

- срок рассмотрения в течение трех месяцев.

- Пенсионный фонд РФ обязан письменно уведомить застрахованное лицо об отказе в удовлетворении заявления или оставлении этого заявления без рассмотрения не позднее 31 декабря текущего года.

- В удовлетворении заявления может быть отказано в случаях, если: в заявлении указана управляющая компания, приостановившая прием в доверительное управление средств пенсионных накоплений;

в заявлении указана управляющая компания, договор доверительного управления средствами пенсионных накоплений с которой прекращен (расторгнут);

заявление о выборе инвестиционного управления оформлено с нарушением установленной формы.

Если застрахованное лицо не воспользовалось правом выбора инвестиционного портфеля (управляющей компании), средства пенсионных накоплений, формируемые в его пользу, передаются Пенсионным фондом РФ в доверительное управление государственной управляющей компании, назначенной Правительством РФ.

Наш адрес: 677000, г. Якутск, ул. Орджоникидзе, 23

Отделение Пенсионного фонда Российской Федерации - Единая Пенсионная служба по Республике Саха (Якутия)

E-mail: sakha@016.pfr.ru

ПЕНСИОННЫЙ ФОНД РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ ОБРАЩЕНИЕ О НЕОБХОДИМОСТИ УПЛАТЫ СТРАХОВЫХ ВЗНОСОВ НА ОБЯЗАТЕЛЬНОЕ ПЕНСИОННОЕ СТРАХОВАНИЕ

Уважаемые работодатели!

Федеральным законом от 15 декабря 2001 г. №167-ФЗ «Об обязательном пенсионном страховании в Российской Федерации» определено, что право на обязательное пенсионное страхование реализуется только в случае уплаты страховых взносов. При этом страхователями по обязательному пенсионному страхованию являются: 1) лица, производящие выплаты физическим лицам, в том числе организации, индивидуальные предприниматели, физические лица; 2) самозанятое население (индивидуальные предприниматели, адвокаты, частные детективы, занимающиеся частной практикой нотариусы).

Основопологающим законодательным актом, который устанавливает нормы и условия пенсионного обеспечения, являются Федеральный закон от 17 декабря 2001 г. №1730-ФЗ «О трудовых пенсиях в Российской Федерации». Под его действие попадает большинство пенсионеров: как нынешних, так и будущих.

Для назначения трудовой пенсии по старости требуется не менее пяти лет трудового стажа. В страховой стаж включаются периоды работы и (или) иной деятельности, при условии, что за эти периоды уплачивались страховые взносы в Пенсионный фонд Российской Федерации.

Размер трудовой пенсии зависит от суммы поступивших в ПФР страховых взносов за весь период трудовой деятельности работника, а не от продолжительности его трудового стажа и среднемесячного заработка как было ранее.

Так, размер страховой части трудовой пенсии устанавливается исходя из суммы страховых взносов, поступивших на финансирование данной части пенсии за застрахованное лицо в течение всей его трудовой деятельности (расчетного пенсионного капитала), поделенной на ожидаемый период выпла-

ты пенсии. При этом расчетный пенсионный капитал индексируется вплоть до назначения гражданину трудовой пенсии. У работающего пенсионера через 12 месяцев после назначения или предыдущего перерасчета страховой части трудовой пенсии возникает право на перерасчет данной части пенсии с учетом поступивших за этот период страховых взносов.

Накопительная часть трудовой пенсии исчисляется в аналогичном порядке. Ее размер зависит от суммы страховых взносов, поступивших за застрахованное лицо на финансирование данной части пенсии, и инвестиционного дохода.

Таким образом, неуплата, а также несвоевременная и частичная уплата Вами страховых взносов влечет нарушение пенсионных прав застрахованных лиц - Ваших работников. Наиболее значимыми негативными последствиями неуплаты страховых взносов являются:

- отсутствие необходимого стажа для приобретения права на трудовую пенсию. Особенно данная проблема затрагивает интересы лиц, претендующих на досрочное пенсионное обеспечение, для которого законодательством установлены требования к стажу на соответствующих видах работ и повышенные требования к страховому стажу (например, мужчинам и женщинам, работавшим на работах с тяжелыми условиями труда, для назначения досрочной трудовой пенсии требуется соответственно 12,5 и 10 лет стажа на соответствующих видах работ, а также 25 и 20 лет страхового стажа);

- занижение размера страховой и накопительной части трудовой пенсии при неполной или частичной уплате страховых взносов. В данном случае существует закономерность: 30-процентная уплата страховых взносов - 30-процентный размер страховой и накопительной частей трудовой пенсии, 40-процентная уплата - 40-процентный размер и т.д.;

- занижение суммы расчетного пенсионного капитала при его индексации в связи с несвоевременной уплатой страховых взносов.

Именно поэтому на законодательном уровне закреплена обязанность страхователя своевременно и в полном объеме уплачивать страховые взносы в бюджет ПФР и вести учет, связанный с начислением и перечислением в указанный бюджет. При этом исполнение обязанности по уплате страховых взносов обеспечивается пенями, которые начисляются за каждый календарный день просрочки исполнения обязанности по уплате страховых взносов начиная со дня, следующего за установленным днем уплаты страховых взносов.

Неуплата или неполная уплата сумм страховых взносов в результате занижения базы для начисления страховых взносов, иного неправильного исчисления страховых взносов или других неправомерных действий влечет взыскание штрафа в размере 20 процентов неуплаченных сумм страховых взносов. А это же деяние, совершенное умышленно, - в размере 40 процентов неуплаченных сумм страховых взносов. Более того, при уклонении от уплаты страховых взносов может наступать уголовная ответственность.

Однако представляется, что неотвратимость штрафных санкций не должна являться основополагающим мотивом полной и своевременной уплаты страховых взносов на обязательное пенсионное страхование. Скорее необходимо говорить о социальной ответственности страхователей перед работающими у них лицами, ибо трудовая пенсия при наступлении старости в большинстве случаев является у граждан единственным источником средств к существованию. И вопрос достойной старости наших соотечественников теперь во многом зависит от Вас, уважаемые работодатели!

В заключение хотелось бы обратить Ваше внимание на одно немаловажное обстоятельство. При уплате страховых взносов под расчетным периодом понимается календарный год. В связи с этим уплату пенсионных платежей за декабрь очередного года целесообразно проводить именно в указанном месяце, иначе страховые взносы не войдут в расчетный пенсионный капитал данного года.

ОБРАЩЕНИЕ ПЕНСИОННОГО ФОНДА РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ К ЗАСТРАХОВАННОМУ ЛИЦУ

В соответствии с Федеральным законом «Об инвестировании средств для финансирования накопительной части трудовой пенсии в Российской Федерации» от 24 июля 2002 г. № 111-ФЗ и Федеральным законом «Об индивидуальном (персонифицированном) учете в системе обязательного пенсионного страхования» № 27-ФЗ в редакции от 31.12.2002 г. пенсионный фонд Российской Федерации (ПФР) направляет Вам извещение о состоянии Вашего индивидуального лицевого счета (извещение), бланк заявления о выборе инвестиционного портфеля (управляющей компании) (заявление) и Инструкцию по его заполнению.

В полученном Вами извещении приведены обобщенные данные о сумме страховых взносов, уплаченных за Вас страхователем в 2002 году и отраженных на Вашем индивидуальном лицевом счете в ПФР по состоянию на 1 июля текущего года. Данные об уплаченных за Вас страховых взносах по каждому из Ваших мест работы будут направлены Вам дополнительно.

Для инвестирования пенсионных накоплений Вы можете выбрать одну из управляющих компаний, заключивших с ПФР соответствующий договор. В этом случае в выбранную Вами управляющую компанию будут направлены пенсионные накопления, учтенные на Вашем индивидуальном лицевом счете на дату передачи средств в управляющую компанию.

Заявление о выборе управляющей компании должно быть направлено в ПФР не позднее 15 октября 2003 года, заявления, поданные после 15 октября 2003 года, не рассматриваются.

Если Вы не направите заявление о выборе инвестиционного портфеля (управляющей компании) в ПФР, пенсионные накопления, учтенные на Вашем индивидуальном лицевом счете, будут находиться в управлении государственной компании, назначенной Правительством Российской Федерации.

Информация о сумме средств, переданных в выбранную Вами управляющую компанию, будет доведена до Вашего сведения дополнительно после исполнения Вашего заявления и будет содержать также данные о доходе, полученном до даты передачи средств в управляющую компанию.

Сведения об управляющих компаниях, необходимые для заполнения бланка заявления, могут быть Вами получены из средств массовой информации. Информацию об организациях, которых ПФР уполномочил удостоверить Вашу подпись, Вы можете получить по месту работы, в банковских и почтовых учреждениях, в средствах массовой информации.

По вопросам, возникающим в связи с получением Вами извещения и заполнения заявления, Вы можете обращаться в территориальный орган ПФР по месту жительства или по адресу: отделение ПФР по <наименованию и адрес отделения>

Пенсионный фонд
Российской Федерации

АНЫ САНААТАХХА...

Биһиги көлүөнэ дьон, кырдыан олорон, иллэн буолан толкуйдаатахха, олорубут олохпут, үлэлээбит үлэбит син уопастыбаа балаача туһалаабыт уонна туһалы да турар эбит дуу диэхпин баарабын.

Мин тапталлаах Намым сирэ чалгийэ сайдарыгар, кизиркэйиригэр тутуу тэриэтэйиригэр 16-17 сыллар усталара болуотуньугунаан, биригэдириинэн үлэлээн, билинни Октябрская, Ленин, Аммосов уулуссаларга баар типовой бырайыагынан тутулуубут мас мэндимэннээх дыялор харабы манньтар, сүрүбү үөрдэр, оройуону кизиргэтэр тутуулар этилэрин санаан-ахтан кэлэбин.

Аны санаатахха, балаача ыарахан үлэлэр этэ, оччолорго техника суох, тыаттан илиинэн тизийэн киллэрэн, суоран, устуруустан, бынанан соһон тутуох диэтэххэ. Оччолорго тизийэр трактор, көтөүр кыраан суохтара. Кэлин ити техникалар кэлэн үлэбит улаханньк чөлүөбүт курдук санырбыт.

Советская былаас, комсомол, компартия иппит уонна биер сыалга сирдээбит буолан күүстэх санаалаах, үлээбэриинилээх, түмсүүлээх эбиппит диэхпин баарабын.

Бу тутуулар оройуону олус кизиргэтэ, дьон олобун тупсара түспүтүгэр ким да мэлдьэниэн табыллыбат, өссө маннайгы таас оскуо-

ла харабы олус үөрдүбүтүн, үтүөбэ-кэрэбэ угуйбутун, бэрт элбэх үөрэхтээх дьону иитэн таһаарбытын санаан кэбис!

Ол кэмнэргэ биригэ түмсүүлээхтик тиритэн-тонон, биер сыалга турууна үлэлээбит доботторбут уонна салайааччыларбыт олус көнө, ыраас санаалаах, үтүө суобастаах дьон этилэр. Ол курдук Попов Н. С., Евстафьев И. А., Ощепков Я., Елисеев И. Н., болуотуньуктар Ядреев А. П., Ильин К. В., Андросов П. П., Винокуров М., Режлясов А., Нерагов С., Новгородов В., тракторист Винокуров Алексей, охоччут Винокуров Афоня.

Бэрт элбэхпит өлөнүртэн, кырдыан абыаан сүдэхпит. Ол да буоллар дьоммут-сэргэбит, оҕолорбут, ыччаттарбыт иннилэригэр орто дойдуга олорон үлэлээн-хамнаан оройуон сайдытыгар олук уурсубуштугунан кизэн тутта саныыбыт уонна Тутуу ааччылар күннэринэн иэйэн турар эбэрдэлибин!

Эдэр-чэигэн ыччат дьонум, аҕаларыг, эһэлэриг үлэлэринэн кизэн туттан турар, өссө күүстээхтик, түмсүүлээхтик үлэлиригитигэр баарабын!

Бу буккуруураах, биер идеята суох кэм кэлэн турарынан муммакка-тэммэккэ, чөл өйдөөх-санаалаах уонна түмсүүлээх буоларгытыгар олус диэн баарабын!

Г. Н. ДЯЧКОВСКАЯ

ПРОГРАММА

проведения августовского совещания работников образования Намского улуса «ПРОФИЛЬНОЕ ОБУЧЕНИЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ»

Дата проведения: 28 августа 2003 г.

8.00-9.00 — Регистрация участников
9.00-10.00 — Выставка-ярмарка «Профильное обучение в Намском улусе»

10.00-13.00 — Пленарное заседание; Чествование молодых педагогов.
Доклад В.Н. Дьяконовой, начальника управления образования, «Организация профильного обучения в Намском улусе»

Содоклад В.Д. Куличкиной, зав. контрольно-аналитическим отделом УО «Об итогах работы 2002-2003 учебного года»

Выступление Д.П. Корякина, главы МО «Намский улус» «Стратегия развития образовательных учреждений в условиях перехода на местное самоуправление»;

Выступления представителей МО РС (Я), ИПК-РО, ИРО.

13.00-14.00 — Перерыв на обед; Работа выставки-ярмарки.

14.00-16.00 — Круглые столы «Профильное обучение: проблемы и перспективы»;

Встреча главы МО «Намский улус» Корякина Д.П., зам. главы улуса, начальников управлений, предприятий и организаций с руководителями образовательных учреждений.

16.00-17.00 — Подведение результатов работы совещания. Принятие итоговых документов. Награждения.

На совещание приглашаются выпускники 2003 года, окончившие высшие и средние специальные учебные заведения по педагогическим специальностям и распределенные приказом МО РС (Я) в учреждения образования Намского улуса.

БИЛЛЭРИИЛЭР-РЕКЛАМА

ВНИМАНИЕ!

Приглашаем Вас на молодежное ток-шоу «Формула успеха» с Ольгой Спиридоновой, начинающей эстрадной певицей. В программе: веселые игры, конкурсы, сюрпризы и многое другое.

Дата: 28 августа. Начало: 16 ч. Место проведения: улусная библиотека им. Н.М. Рыкунова. Организаторы: министерство по молодежной политике РС (Я), управление по молодежной и семейной политике МО «Намский улус», ассоциация студентов и молодежи Намского улуса.

Личные и коллективные заявки принимаются по адресу: ул. Октябрьская, 1, управление по семейной и молодежной политике, каб. 215, Кутукову Вадиму Валерьевичу. Спешите! Количество мест ограничено. Вход бесплатный.

МАЙМАБАГА СИРДЭЭХТЭР БОЛБОМТОЛОРУГАР!

Бэрэбиэркэ түмүгүнэн сорох дьон туох да докумуона суох оттуу сылдыаллаа биллини. Ол дьонго туһаайан өссө төгүл биллэрэбит. Сиргит докумуона да суох буоллаҕына олохтоох дьаһалтаны кытта кэлэн чуолкайдаһан быһылгы дьылга аренда балаҕан ыйын 5 күнүгэр диэри дуоҕабар онгорсортутугар ыгырабыт. Кэлэн чуолкайдаспатах, докумуонаспатах диэн сокуон ирдириинэн көнгүлэ суох оттооһун иһин эһиптиэнэскэ тардылыахтара диэн сэрэтэбит. Сокуоннаа суох оттообут оккут госуодарство суотугар былдыһыан сөп диэн иһитиннэрэбит.

«Маймага» муниципальнай тэриллии дьаһалтата

Куплю 1-2-комнатную квартиру в панельном или деревянном доме в с. Нам. Звонить в любое время. Тел. посредника: 21-938.

Сниму квартиру. Тел.: 22-735. Спросить Андрея. В рабочее время.

ОАО «Намский комбикормовый завод» требуются рабочие на постоянную работу. Адрес: ул. Чернышевского, 36, отдел кадров. Тел.: 22-735.

Теле-видео-радиоаппаратураны суһаллык оромүөннүүр МАСТЕРСКОЙ
тел. 2 2 - 2 - 4 4
аадырыһа:
Нам с. Мир ул. 14
№-рэ (Лесопуун учаастага)

ОҕИИТ ИИИӨРӨР ОРОЙ МЭНИГИЙЭЭННЭ СЭМЭ-СУНХА СУОЛУН АРЫЙЫМАН

Эмиэ бөһүөлөк-түөлбэ ыалларын кычым уһаай-балара умайымтыа көпсөркөй матырыаалынан хата-балана ханатыллар. Ардыгар көлөһүннэрин тоҕон, күүстэрин өһүлэн бэлэмнээбит отторун сыраласпыт дьон бэйэлэрэ күдэнигэ көтүтээччилэр. Табахтаһына уоту-күөһү туһаныыга алҕаһаан. Трактор прицебыгар, массыына кузовар аһара үрдүктүк өрүскэлэһэ өрөһөлөөбүт тизийилэринэн электричество тас ситимин силэттэрэн сиппиттэр кытта бааллар.

Ол эрэри оҕолор уотунан оонньоонуннарыттан кыгыастыы быдан баһыйар. Өрөөбөккө көрүлүүр, кэрээбөккэ дьэргэйэр оҕо-аймах барахсан дыргыл сыгытаах сымнаҕаска үңкүрүө күөлэһийэн саһа сөрүөстэрин аһара сөбүлүүр. Кинилэр илиилэригэр зажиталка киридэбинэ түптэлэни үлүгэрэ кэбээстүк үөдүйэр.

Элбэхтэн аҕыах холобур. Былырыын бэс ыйын 15-гэр күрүлүүр күнүс Намна Молодежной ул. 10 №-гэр Парниковтар кыбыларыгар кыстыктан ордубут кур от быһаанара хоруотуйбута. 5 саастаах Артем, 4 саастаах Артур испиискэлэммиттэриттэн. Атырдыах ыйын 18 чыһылыатыгар Модукка Ядрихинскайдар тизиргэннэригэр икки чээл күөх кэбиһилэрэ мэйийбитэ. Буруйдаахтар 6 саастаах Денис Ядрихинскай, 5 саастаах Ваня Пахомов. Балаҕан ыйын 16 күнүгэр улуус кинин Сельскай ул. 2 №-гэр Игнатьевтар 7 тонналаах отгоро кутааламмыта. Сүүнэ сүмэ сүүмэхтээхтэрэ дыялэригтэн 5 миэтэрэ чугас чөмчөтүллүбүт буолан олоһор уоруктара кыл мүччү быһааммыта.

Маныха хаһаалаах хааһахтаах хаһаайттар, күрүөлээх төлкөлөөх төрөппүттэр кичэс сииллэрин кэрэһэлиир, сарсын аһыллаларын амтаһыгар, өйүүн үсээнэллэрин үтэлиир, өрүүтүн да өлөнөллөрүн төрүттүүр өгө түстээхтэрин көрө -харайа сылдыалларын таһынан уоту-кыһымы саҕааччыларын угумнуур удьурдарыттан, үүнэр көлүөнэлэригтэн тэйиччи кистии туталларын умнуо суохтаахтар.

А.НОВГОРОДОВ

АҔАРЫТТАН ОРДУГА АРЫГЫЛААҔЫН СОДУЛА

1998-2002 сыллардаахха Саха сирин нэһилиэнньэлээх пууннарыгар барыта 12719 баһаардар буолбуттарыттан киһи өлүүлээҕэ 503. Ити күлүбүрээһиннээх түбэлтэлэр 4%-рын ылар уонна төбөлөөбүнэн 730 тыһыннаах дууһа айыы сырдьыгыттан машыгыттан 114-дэ өҕө. Ыһаарылла ыспаламмыттартан 574-рэ эр киһи (79%). 1997 сыллаахха Одьулуунга СПТУ уопсайын баһаарыгар 17 курсант, быһыл Сыдыбыл оскуолата умайытыгар 22 үөрэнээччи былдыһыларын курдук ыар сүтүк ытарчалаах, дириг аһы дьуоҕалаах олус удаһыһылаах быһылааннар сэдэхтэр гынан баран өтөрүнэн оспот, арахпат аад амырыын аймалдьаннаахтар.

Бизэ сыл усталаах туоратыгар күн аайы ортотунан 7-лии кутаалааны оругуубута, биридии уорук күдэнигэ көһүтэ, 67-лии тыһ. солк. суумалаах хормоньу оһоһуллубута. Оттон Россия Федерациятын үрдүнэн сууккаҕа 712-лии баһаар будулуйар, 54-түү киһи уокка сизтэн, буруоҕа тумнастан суорума суоланар, 229-туу тутуу хоруоҕа кубулуйар, урусхалланар, иккилии тыһыһына кэригэ массыына, трактор күөдэллэнэр, 8-тыы мөлүһүөнтэн ордук солк. суумалаах ночоотуруу тахсар.

Республикаҕа да, Россияҕа даҕаны уот баһаардара айылда уонна техногеннай катастрофалардааҕар, атын араас көһүтүллүбэтэх үлүгэрдэрдээҕэр быдан алдыатылаахтар, алларыгыһылаахтар. Дьоммут-сэргэбит мань ситэ өйдөөбөттөрүтүн омсолоннуу-огдолууу уҕараабат. 5 сыл иһигэр баһаардар 70,4%-ра уонна киһи өлүүлээх күөдүйүүлөр 87,3%-ра олоһор дьиз-уот зигэтин буулаабыттар.

Холуочуйбуттар-хойуостубуттар буруйдарыттан 1462 баһаар (11,5%) буолбут уонна 422 (57,8%) саллаҕар бастаах уокка салатан быстыбыт. Алдьархайы ааннатааччылар сүннүнэн түптээн олоһор, үлэлиир сирэ суохтар диэн бэлиэтиллэр гынан баран дыялээхтэр-түбүктээхтэр кытта арыгылаан аамайдаллара баар суол. Истин иэнигийбит, тастыын дьалкыйыт ханнык да сэрэтиллээх этиини билиммэт. Туттара-хаптара толооһуура, халыана-хааныла бардамналар. Кыраастааҕы кыллырбатан кыаттарыттан, кырыһтаах кытыастыны кыһыһырыттан харыстанар-араҕааччыларан соҕотхо ыйдана-чөл өйү-санааны кизниик тэнигэн инэриин.

Намнаагы баһаартан быһыһыр этэрээт

Редактор э.т. И.Е. СИВЦЕВ
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура, — 21496; ;
бухгалтерия — 21332;
факс — 21332; “НАМ” ТРК — 21632;
иллюстрация уонна реклама (секретариат),
редакционной издательской система — 21141

Тэрийи таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улуунун «Энсиэли» хаһыат редакцията» государственной учреждение. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуууну хостуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бөһөккэ Госкомитетын СР региональной управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрацилламмыт нүөмэрэ — ПИ №19-0428.
Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэтигин, дыһыт аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияҕа кирибит суруктар төннөрүллүбэтэр. Автор этэрэ хаһыат санаатыһыны мэлдьи биер буолбат.
“ЭНСИЭЛИ” - Нам улуунун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам с., Заложной ул. 4.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Талыһына уонна таһыһына “Энсиэли” хаһыат редакционной-издательской ситимигэр.
Хаһыат Дьокуускайга “Сахаполиграфиздат” НИПК бөчөөттөннэ, Орджоникидзе ул. 38, Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бөчөөт. лис.
Көңүл сыһанан атыһыланар
Индекс — 54889. Тираһа — 1901
Бөчөөккэ илии баттанна — 12:00 ч. 25.08.2003
Сакааһын №-рэ — 103